

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fiecare
Sambătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVII.

Blaj, 24 August 1907.

Numărul 33.

Politică austriacă.

Nici un act politic nu este așa de odios înaintea maghiarilor ca încheierea transacțiunii cu Austria. Căci numai aci se vede cât de neputincios e guvernul. cât de aservită e Ungaria unui stat vecin de dragul monarhiei Austro-Ungare. Nu poate să nu fie magiar, în care se nu fiarbă sângele de mânia, când caută în jur de sine și vede niște țărișoare ca Sârbia, Bulgaria, România, Grecia, pe cari le-a creat în mare parte diplomația Europei în jumătatea a doua a veacului expirat. Vede acestea țărișoare, cu armată națională, conzuli lor, stindarde și insignii de a țării lor, și ei maghiarii, un neam falos de oameni, cu o istorie de peste 1000 ani, cari nu și-au cruțat sângele în decurs de secol, ei urmează la toate ocaziunile mari la coada Austriei. Ei în Franța sunt Austrieci, în Belgia, în Anglia asemenea, în America de tot, încât ne vine a crede, că de Ungaria ca de un stat independent numai noi cetățenii ei avem cunoștință. Străinătatea de insignii, stindarde magiare nu știe, de conzuli magiari nici în ministerul comun nu țin cont și pe Kutschera, cel cu afacerea lui Grădișteanu, pentru că a apărut limba magiară pe pământul României, l'au dat nu de mult afară din slujbă, adevă l'au penzionat. Va se zică de loc nu e prielnică situația noastră de a ne arăta înafară cu țara independentă.

Cu atât mai puțin pentru a încheia convenții comerciale, tratate economice cu alte țări. Cuvânt ce e drept are guvernul unguresc la încheierea astorfel de tratate, dar înafară contractantul e — AUSTRIA-Ungaria. Chiar și ministrul comun de război e — Reichskriegs-minister — *ministeriul imperiului*. D'apoi bine în ce consistă independența Ungariei? În parlament? De ce nu se

pun atunci la desbatere toate acelea chestiuni, a căror rezolvire o așteaptă opinia publică magiară? De ce nu se prezintă proiectele de lege despre armata magiară, despre independența vamală, despre toate chestiile de paritate, la care Ungaria fără îndoială are drept? Parlamentul doar are drept la aceasta. E lucru cel mai evident, că Ungaria e considerată de o parte din Unitatea cea mare, în ceea ce privește raportul de drept al ei față de Austria. În privința economică e apoi și mai rău. Inchisă fiind de toate părțile de către Apus cu vâmi mari e avizată întru toate la piața Austriei. Industrie proprie nu-și poate crea, căci nu poate concura cu industria Austriei, care curge pe toate vâmile țării dela marea Adriatică până la Bărgau, fără nici o taxă, comerțul e tot așa în mâinile Austriei.

Natural, că nu poate fi maghiar, care să nu vrea să zmulgă țara din starea aceasta rușinoasă în care se află. Luptele ce s'au dat în anii din urmă din partea maghiarilor contra Austriei, au fost întra'colo îndreptate, ca în noaua transacțiune să i-se asigure Ungariei dreptul de ași putea realiza independența economică într'un timp hotărât.

Însă toate înzădar. Austria nu-i lasă de sub tutorat cu toate că ei vreau să iasă cu dinadinsul.

Cu drept cuvânt însă se întreabă fiecare maghiar „Bine d'apoi așa de slabă, atât de inconstientă și de aservită să fie Ungaria aceasta, încât dacă vrea ceva să nu o poată duce la îndeplinire? Dacă un popor de douăzeci milioane vrea independență economică, bancă națională, armată națională, ministru de finanțe de externe maghiar să poată că cineva să-i contrazică?”

Și iată că chiar faptele răspund. Ungaria rămâne și pe mai departe aceea, ce e, și astăzi suntem tot-

asa de departe de vre-o independență de orice natură ca și la 1867. Și înzădar se provoacă guvernul la „națiune”, căci așa se vede nime nu vrea să țină cont de aceasta. În Viena bine cunosc aceasta națiune și bine știu că din pretinsa națiune naționalitățile au să se lase afară. Nu doară că naționalitățile le-ar fi în interes, ca Ungaria să rămână și pe mai departe aservită Austriei, ci pentru că maghiarii prin politica lor de până acum i-au convins, că a lucra pentru izbânda politicii magiare înseamnă a renunța la aceea ce are un popor mai scump, la limbă și naționalitate. Maghiarii nu-i vorbă nici nu au reflectat nici când la ajutorul nostru, ne-au ținut totdeauna slabi și incapabili de ai sprijini, dar e lucru limpede, că chiar slabi de tot nu suntem, că fără noi iată că nu pot face nimic. Ba înăsprind tot mai mult relațiile dintre naționalități și maghiari prin legi îndreptate în contra limbei naționalităților și exacerband acum cu pragmatica oficialților de tren și pe Croați, au rămas izolați de tot. În astfel de împrejurări ce vor și putea face? Cred, că vor putea stoarce ceva dela Austria, care știe bine ce e acasă în Ungaria?

Maghiari nici să le fi zis anume Austria nu pot purta o politică mai austriacă. Și până nu vor renunța la politica de contopire acasă și nu se vor nizu ca prin o politică trează și loială să câștige simpatii naționalităților, că într'adevăr toți ca unul să lupte pentru a scoate țara din situația, în care e, până atunci Austria face ce vrea. Austriei fi e de cel mai mare interes, ca în Ungaria să nu fie liniște între maghiari și naționalități. Și aceea har Domnului nu este. Căci maghiari noștri sunt miopi.

„Elöre“ cere scuze. Primit următoarea scrisoare relativă la notița publicată în numărul trecut sub titlul „Mitropolitul amenință“.

On. Redacție a ziarului „Unirea“
în Blaj.

„Mi-a venit la cunoștință, că stimatul Dvoastre ziar în numărul de Duminică a scris despre „Elöre“, că ar fi atăcat pe Escelența Sa Dl Mitropolit.

„Din cauza veștilor despre întâmplările din Frata și pentru alte vești tot nevrednice de credință, am dimis din redacție pe autor și declar, că în redacțiunea noastră nu se află nice un colaborator gr. cat., nici nu primim știri pozitive despre afacerile bisericești gr. catolice, deoarece poate că se și feresc, să le cunoaștem imediat acțiunile. Chestiunea națională numai pierde poate, când prin ținerea în secret a faptelor, își fac credincioșii nevrednici de credință.

„În ziarul nostru, în „Elöre“ am permis unor scriitori valahi, să-și spună păreri și să desmintă vestile divulgate despre dânsii în fața opiniei publice, acestia însă nu pot fi socotiți de colaboratori. — Informațiuni adevărate și sincere primesc bucuros; veștile false le încunjur și pe cel care greșește mai a-lesă îl depărtez din redacțiune, ca cu atât mai bine să pot răspunde datorințelor mele de ziarist.

„Atât în chestia adevărului. În locul vătămării, trimit Escelenței Sale Dlui Mitropolit închinăciunile mele.

cu stimă colegială
Dr. Kenéz Sándor m. p.
redactorul ziarului „Elöre“.

Alegerea dela Beiuș se pare că va trece în episoadele și alegera dela Bocșa. Ca și la Bocșa nici la Beiuș nu suntem organizați, și am negles Beiușul, unde dușmanii noștri politici s'au purtat cât se poate de obraznic față de candidatul partidului național Dr. Vasile Lucaciu. Pressa germană din Austria și Germania se ocupă cu mult interes cu alegerea aceasta, arătând simpatii față de noi. După cum anunța „Lupta“ încă înainte de alegere vor sosi la Beiuș reprezentanții alor trei foi creștine sociale din Viena, apoi reprezentanții mai multor foi germane din Germania, să se convingă la fața locului despre modul, cum se aranjează alegerile în cercurile din Ungaria, unde pășesc candidați cu program național. Pentruca să asigure libertatea alegerii, ministrul de interne a trimis în cercul Beiușului 500 jandarmi, 200 de infanteriști și 100 de husari.

Foaia creștină socială din Viena „Reichspost“ se ocupă la loc de frunte cu alegerea dela Beiuș sub titlul: Die Belényeser Wahl. *Man wird viele Särge brauchen* (Vor fi de lipsă multe coșciuge)! Pe 5 coloane scrie cu multă cunoștință și iubire de adevăr despre modul cum s'a vândut candidarea la acest cerc lui Arpad (!) Kardos (Klein). „Alegerea aceasta — zice Reichspost — va avea un renume trist, de nu ne înșală antecedentele“. „S'a dat alarma, că agitația din partea Românilor înseamnă pentru Unguri — cari lipsesc aproape cu desăvârșire în cerc — un pericol ne mai pomenit. De aceea s'a adus o mulțime de miliție, ca să asigure reușita candidatului koșutist. E vorba să devină koșutist un cerc electoral aproape exclusiv român.“

„Guvernul știe că de astă dată are lipsă de comisari electorali cu deosebire dibaci. Are lipsă să pună în fruntea alegerii

un bărbat, care știe îndreptă soarta cu gloanțe și baionete.“ S'a aflat omul momentului în protoprotorele Markovits, care a cerut jandarmi, căci cu armata comună nu poate isprăvi ce vrea.“

Anuarele școlaelor române.

I Gimnaziile.

Date statistice. Blaj: La gimnaziul nostru din Blaj au funcționat în anul școlastic 1906/7 afară de director 13 profesori ord., 1 suplent, 2 auxiliari și 4 profesori de studii extraordinare, laolaltă: 20 profesori afară de director.

Școlari înscriși: 517, au dezertat 25, cu finea anului au rămas școlari ordinari 492. După confesiune au fost: 440 gr. cat., 61 gr. orientali, 3 rom. cat. 2 ev. ref. 2 izr; așadară 501 români și 7 străini.

Starea socială a părinților școlarilor: Agricultori 232, industrieși 27; întreprinzători-negustori 10, oficiali 23, altă inteligență (medic, avocat, preot), 203, zileri 13. Din Ungaria au fost: 488 din România 4. De morburii grele au suferit 42 inși, au murit 1.

Progresul: Eminentți din toate studiile au fost: 29. Buni 90, suficienți: 287. Dintr'un studiu nesuficienți: 80. Din mai multe 22. La examenul de maturitate au fost admiși 43 (din 50). Eminentți au fost: 5, buni: 8 suficienți: 20. Dintr'un studiu au picat 10.

Ajutoare: Stipendiați au fost: 88 inși. Suma stipendiilor a fost de 12,251. 56 cor. Peste 300 Cor au fost 6 stipendii; peste 200 au fost 27 stip., peste 100 au fost 24 de stipendii. Cel mai mare stipendiu a fost de 360 Cor. (fund. Bidian, Gojdu). Cel mai mic 34 Cor. (fund. Cutean).

FOIȚĂ.

Luminarea unei vieți.

povestire originală a „Unirei“, de I. Agârbicean.

(Continuare).

4

Dimineața avea de isprăvit cu niște documente la universitate. Nedurmit și slăbit ca de boală, abia urca treptele. Nici nu mai cerca să gândească, să-și deslușască simțimintele, să caute un nex, o cauză, ci mergea așa ca o mașină. Îi părea lui câteodată c'a fost un vis urât tot lucrul, că dânsul e Nicolae Ispravnic, care acum e doctor nou, că are de mers acasă, să înceapă o viață nouă. Dar aceasta eră așa ca un vâl ușor, mai fin ca din pânză de paingin, care trecea în grabă.

Pedelul îl chiamă la dânsul.

— Are domnul doctor o scrisoare, una recomandată.

Poate o epistolă deacasă, poate gratulări de-a cunoșcuților. O ia, o pune în buzunar, și merge de-și isprăvește lucrurile.

Abia acasă desfăch epistola, când nu mai știa ce să facă.

„Mult stimat Domnule“ zicea titlul. De bunăseamă vre-un avocat din provincie are lipsă de un candidat, se gândia noul doctor. Dar scrisoarea nu arată a fi de bărbat. Atunci o întoarse să vadă subscrierea.

Eră Leontina Murgu subscrisă. Ispravnic strânsă mult timp tare din ochi, apoi, cu fața palidă începă să cetească:

Mult Stimate Domnule!

Am aflat din ziare că ai fost promovat zilele acestea doctor în drepturi. De aci îți știu adresa. E o prostie, mai mult e obraznicie că vin să-ți scriu dumnitale o scrisoare. Dacă nu te vedeam aseară nici nu-ți scriam. Ce gândești Dta, e grozav să am curajul să-ți scriu. Dintre câți oameni am cunoscut în viață, singur Dta am voit să-ți ascund adevărul, și l-am și ascuns. Ți-am povestit minciuni. Dar dumniata ai crezut. O da, pentruca așa eră de mare dorința mea, în fața dumnitale fiind, ca să fi dus o astfel de viață săracă dar cinstită, cum ți-am spus-o, încât eu însa-mi mă înduioșam și-mi venia să cred ceea ce zic. Ei bine, am mințit. Am mințit ca o nerușinată ce sunt. Cu cusătoria mea nu-i nimic adevărat. N'am fost cusătoreasă niciodată. Am fost o prăpădită. Atunci când cei doi bătrâni, rudeniile mele, n'au mai voit să știe nimic de mine, am fost pierdută. Dar iată, eu te-am mințit. Te-am mințit pentruca dintre toți oamenii cari s'au apropiat de mine, singur Dta ai fost om. Ceialalți au fost dobitoace. Da, te rog așa de mult să nu râzi. Au fost cu mult mai dobitoace ca mine. Căci eu fiind frumoasă, un proprietar de otele m'a angajat în grabă. Eră un ger afară și-o pustietate

de înghețai și de frig și de frică. Și el a zis că-mi dă sălaș, îmi dă bani, îmi dă o odăiță a mea, numai să servesc de ajutor altor femei în birt. Gândiam că-i un Dumnezeu omul acesta pentru mine. Când au început să vină dobitoacele, eu am alergat la stăpân; i-am cerut ajutor. El însă avu un zimbet de drac rău-rău și-mi spuse c'am iscălit contractul. Am fugit afară, am alergat pe străzi, dar stăpânul m'a adus îndărăpt cu poliția. Și când am intrat în odaia mea, dobitocul eră acolo. Atunci am innebunit. Da, te rog, — o te rog așa de mult să nu râzi! Acum nu-ți mai mint. Am nebunit. Și m'au dus în sanator. Dar spun că n'am stat trei săptămâni, și m'am trezit iar în odaia mea. Eram blândă acum, stăpânul îmi spunea că-s tare frumoasă, și are să-mi meargă bine. Eu n'am mai știut nimic. Soarele vieții mele mi-l simțeam stâns. Sufletul meu eră sufletul unei moarte, iar trupul nici nu mi-l mai cunoșteam. Să nu crezi că mint. Dar eu de atunci n'am mai privit o singură dată în oglindă. Mi-am câștigat un dispreț nemărginit față de bărbați. Da, Schopenhauer a mai ținut ceva scânteie de viață în mine, el care spunea că omu-i un dobitoc. Că patimile-s dobitocești, și-s cauza nenorocirilor. Și orice bărbat ce-am cunoscut s'a purtat așa cu mine, ca și când ar fi fost numai o brută. Ei bine, mi-am zis odată: brută este și în mine, prăpădească-se deci dobitocul.

Dar sufletul meu stimat dle Ispravnic

Până au căpătat 182 inși 10,000 table de tipăi à 3 Klg.

La masa studenților, care cu finea anului au avut 22,904 5 Cor., au beneficiat 15 inși, dintre cari 5 au primit gratuit, iar 10 cu prețul jumătate 4 Cor. lunar prânzul.

În *Internat* au fost 119 inși primiți.

Premii și ajutoare de cărți s'au distribuit cu finea anului în suma de 700 Cor. Totuși a fost medicul și medicina gratuită pentru toți studenții.

Colecțiunile gimnaziale: a) *Biblioteca profesorală* are: opuri: 7556 în volume 9503. b) *Biblioteca tinerimei.* În gimnaziul inferior fiecare clasă își are dulapul cu cărțile sale; clasele superioare înse au biblioteca în comun. Biblioteca școlară are în total 2609 opuri în 2809 vol.

Muzeul de istoria naturală are: 27 obiecte de aranjament, 145 tabele zoologice. 4341 animale în spirit uscate, umplute etc. 178 tabele botanice. 4685 plante uscate, 375 tabele, modele figuri de lemn pentru mineralogie, 2978 minerale, 852 diferite obiecte, 10,135 melci și scoici.

Muzeul de arheologie are 3047 numi. 118 cărți și obiecte de intuițiune și 536 diverse.

Didactru a fost pentru cei din I—IV cl. gim. 28 cor. iar pentru cei din V—VIII 40 Cor. taxa de înscriere pentru cei cō vin primată la gimnaziul din Blaj 12 cor. pentru cei ce au fost și anul trecut 6 cor.

Beiuș. Numărul profesorilor a fost 16.

Scolari la finea anului: 379. După confesiune: au fost: 202 gr. cat. 43 gr. orient. 16 rom. cat. 13 ev. ref. 14 izr. așadar 347 rom. 41 străini.

Starea socială a părinților: agricultori: 105. industriași 20. comercianți 18. oficianți 57. alți inteligenți 168, zileri 4, privatieri 14. Cazuri grave de morb au fost 14. De moarte. —

Progresul: Din toate studiile eminenti 13, buni 46, suficienți 239, nesuficienți dintr'un studiu 36, din mai multe 53. La examen de maturitate au fost admiși: 42 (din 44). Eminentii au fost 3, buni 9, suficienți, 22. Dintr'un studiu au picat 7, din mai multe 1.

Ajutoare. Stipendiați au fost: 48. Stipendii de 400 cor. au fost 2. Peste 300 cor. au fost 3. Peste 200: 4. Peste 100 13 celelalte sub 100. Cel mai mare stipendiu a fost de 400 cor. (Gibba-Birta Arad) și cel mai mic de 40 cor. (fundațiunea Vulcan). Sama stipendiilor 5395 cor.

Afară de aceștia au beneficiat din fundațiunea „Paveliană” câte 300 cor. cari înse se plătesc direcțiunei Internatului Pavelian pentru vipt și uniforme respectivilor: 23.

Tot internistii au beneficiat de jumătate taxa (150 cor.) 34 inși.

Tot din fundațiunea Pavel stipendiați cu 240 cor. au fost: 13, așadar laolaltă 70 inși stipendiați din fundațiunea Pavel. Alți 4 din fundațiunile Darabantiană, Moza, Henghe Ziman. În Internat au fost de toți 134 inși.

La masa studenților instituită de Demetriu Radu episcopul Orăzii au participat 15 inși, 10 gr. cat. și 5 gr. or.

Biblioteca gimnazială și a tinerimei nu știu din câte opuri constă, deoarece nu e indicat. Nici despre numele de istoria naturală, de fizică, arheologie etc. nu se face nici o amintire.

Didactru au fost 36 Cor. iar taxa de înscriere 17 cor.

Din *Năsăud* neprimind nici un raport nu putem se estragem nici un dat.

Brașov. Profesori ordinari au fost: 12 și 1 suplent, 4 de studii extraordinare laolaltă 17 profesori.

Scolari la finea anului: 354. După confesiune au fost 335 gr. or. 18 gr. cat. 1 izraelit așadară 353 români, 1 maghiar.

Starea socială a părinților: Agricultori 185, industriași 17. Comercianți 34. Oficianți 12. Alți inteligenți 112, zileri 12, privatieri 32.

Din Ungaria au fost 343, din România 9, din Rusia 1 și din Grecia 1.

Progresul: Din toate studiile eminenti: 68, buni: 78, suficienți: 128, nesuficienți dintr'un studiu 36, din mai multe: 50. La examenul de maturitate au fost admiși: 47 (din 48). Eminentii au fost: 6, buni 17, suficienți 10, nesuficienți dintr'ou studiu 1, din mai multe 1.

Ajutoare: Stipendiați au fost 31. Peste 300 cor. au fost 2 stipendii, peste 200 cor. 1, peste 100 cor. 20. Cel mai mare stipendiu a fost de 360 coroane (Gojdu), cel mai mic 40 cor. (Iuga).

La masa studenților au fost primiți cu prânzul gratuit 35 elevi (à 16 cor.) iar 10 elevi cu prețul jumătate (à 8 cor.) Avera totală a mesei studenților e de 42,000 cor.

Medicul a fost gratuit; pentru a se da și medicina gratuită corpul profesoral a înființat un fond special.

Biblioteca centrală profesorală constă din 10,934 opuri în 11,560 vol. și 5814 fascicule. Bibliotecile de clasă conțin 2085 vol. Fiecare clasă își are biblioteca ei.

Muzeul istorico-filologic constă din 178 obiecte, colecțiunea numismatică din 754 piese, muzeul de naturale din 8979, secția mineralogică din 588 exemplare, iar table de părete au fost 238

Didactru pentru clasele inferioare e 24 cor. pe an, pentru clasele superioare 40. Taxa de primire este odată pentru totdeauna de 8 cor. Alte taxe sunt pentru fondul de penziune al profesorilor 10 cor. pentru gimnaziul superior, 6 pentru inferior apoi biblioteca, testimoniu 4 cor.

Dela Brad de asemenea nu am primit anuarul.

sufletul meu nu s'a mestecat în nici un păcat de al meu. E grozav că pot să-ți scriu așa, e grozav ca o femeie să spună astfel de lucruri! Dar te rog s'ascuți, pentru că eu vreau să mă limpezesc înaintea Dta, eu care te-am mințit, pe Dta, care ai fost singurul om adevărat ce-am întâlnit vre-odată.

Ah! greu mi-e să-ți spun și ultimul argument. Parecă se rupe ceva în mine, ceva ce mă junghie, ce mă face să plâng ca o nebună. Și totuși trebuie să-ți spun. Iată dar: Eu n'am umblat ca altele de seama mea dintr'un orăș într'altul. să cerc unde-mi merge mai bine. Unde-am apucat dintâi, acolo am rămas. Dta vezi că eu n'am umblat după câștig... hm! Inghet dle Ispravnic, și vezi că tot îți spun, — de m'ar fi stâns Dumnezeu de când am fost de-un ceas.

Ei bine, sufletul meu a rămas curat. O singură consimțire, o singură învoire la păcat, în sufletul meu n'a putut încolți. Și cum s'ar fi și putut, când eu despretuiam și-mi eră greu — o așa de greu — de tot ce-i dobitoesc în om? Pentru aceea sufletul meu se îngrozia în continuu de viața mea. Pentru aceea mă simțiam așa de bine când puteam să ies afară, în aerul curat din pădurice. Toate tainele firii, vântul, murmurul surd al apelor, ciripitul nedeslușit de pasări, îmi păreau ca sunetul de nenumărate clopoțele de argint, curate, fine, dulci, ce s'aude din depărtări și mă chiamă, îmi gâdilă sufletul trezindu-l spre o nouă viață. Atunci

plângeam, cetiam de multeori aceeași scrisoare nepătată, decât poate de lacrimile ei, ale unei surori ce mi-a trimis-o mai bine de șase ani.

De aceea sufletul meu s'a cutremurat în toată ființa lui, când am început să-ți povestesc aceea minciună, pe care-ai crezut-o viața mea. De aceea am înlemnit de spaimă când, suiți în sara aceea cu ploaie în trăsură, m'ai întreat unde să măne birjarul. De aceea m'am scoborât la muzeu, și de acolo am mai mers un ceas prin potopul de ploaie.

Acestea toate mi le-au poruncit sufletul. Sufletul care eră curat — eu îl simt că-i așa, mi-l simt câteodată ca pe o porumbiță albă dar bolnavă ce abia mai poate bate din aripi — dar care nu avea putere să spună atunci adevărul pe față. Dar iată acum are putere. Acum când simte încă odată și pentru cea din urmă oară toată nenorocirea unei vieți, care a fost a Leon-tinei Murgu.

Trezirea aceasta puternică Dta mi-ai adus-o. Dta care te-ai apropiat de mine ca de-un om, fiind însuși om adevărat. În sara aceea de pe urmă când ne-a apucat ploaia ști că ne-am plimbat mult pe sub verdeața bogată a arborilor. Și ști că... ne-am pus să ședem pe un scaun. În după amiaza aceea am auzit multă vreme sunetul acela de clopoțele par'ca, în depărtări mari, chemându-mă într'acolo. Și cum dta stai adâncit în

gânduri, — simțeam că te gândești la mine că ce fel de ființă sunt, eu pe furis priveam în restimpuri cum soarele ce sfințea se juca cu razele-i de foc în părul castaniu și pe fața Dta. Și privindu-te așa de multeori am simțit deodată cum din sunetul clopoțelilor depărtate s'a încheat melodie lină, plină de undulare, care s'a apropiat în grabă, mi-a coborât la inimă și mi-a învăluit-o pătrunzându-o de-o plăcere, de-o sete, de-o dulceață, ah! nici nu știu cum să-i zic. Atunci am văzut în Dta ceva mai mult decât un om adevărat, am văzut ceva dumnezeesc; și acel ceva din Dta ținea legată, atrăgea fericirea din inima mea. Dar atunci mi-a trăznit de-odată în minte trupul meu, viața mea, ticăloșia mea. Atunci am plâns. — Dta ști bine cum — și o desnădejde neagră și rece mi-se făcea ghem în inimă, întocmai cum s'ar înghemul un șerpe. Eră — poate să înnebunesc atunci din nou, dar ceea ce mi s'a lăsat pe inimă atunci, m'a înghetât curând și m'a făcut nesimțitoare.

Ah, domnule Ispravnic, eu am avut curajul să-ți spun ticăloșia mea, pentru că am știut că ești un om și nu vei râde de mine. Dar ceea ce vreau să-ți scriu acum e și mai cumplit. Și totuși te rog, te rog din toată inima ce o mai am, să nu răzi nici acum de mine, și să-mi cetesti până la sfârșit epistola asta. Numai e mult. Dar aș vrea să am mângăierea că mi-ai cetit-o până în capăt.

Dintre acestea trei gimnazii cel din *Beiuș* primește întregirea salariului profesoral dela stat, care în anul trecut a fost de 22,200 cor. Asemenea și *Brașov* capătă întregirea salariului profesoral dela stat, care în anul trecut a fost de 16,400 cor.

Blajul nu a primit ajutorul, dar nici indicat nu este nicăieri, că profesorilor li-s'ar fi făcut pe altă cale un salariu mai corâșpunzător.

Școala reală din *Brașov* de 4 clase. Au funcționat 6 profesori, iar școlari 88, 84 gr.-or. 2 gr.-cat. și 2 izraeliți. Stipendiști au fost 12. Stipendiile variază între 100 și 50 cor.

Școala comercială din *Brașov* a avut 5 profesori ordinari și 9 extraordinari sau auxiliari la olaltă 14 profesori.

Școlari la finea anului 95 (din 101) gr.-or. 77, gr.-cat. 13, izraeliți 5.

Starea socială a părinților: agronomi 35, inteligenți 23, comercianți 11, industrieși 7 alții 19. Din *România* au fost 12.

Progresul: Eminent: 22, buni: 13, suficienți: 32, nesuficienți dintr'un studiu 4, din mai multe 24. Examenul de maturitate zice raportul, fiindcă cele mai multe din lucrările scripturistice s'au lucrat cu influință externă nu s'a ținut până la începutul lui Septembrie.

Oare ce va mai fi și aceasta?

Ajutoare: Stipendii au avut 22 inși. Stipendiile variază între 360 și 75 cor.

La masa studenților au fost primiți 9 studenți. Bibliotecile și muzeele sunt comune cu ale gimnazului.

Didactul e 60 cor. taxa de înscriere 8, iar alte taxe 6 afară de acestea 10 cor. pentru fondul de pensii al profesorilor și 6 cor. pentru excursiuni etc. la olaltă 90 cor. Străinii plătesc tot dublu.

(Va urma).

Uite dnule Ispravnic, eu care mă și cines-acum, am avut din sara aceea, și am și acum cutezanță să te iubesc pe Dumniata. Ah, iartă-mă, dle doctor că-ți spun. Da. Din sara aceea în nebunia mea mi-a venit convingerea hotărâtă, că dumniata ești un sfânt care-ai venit din cer să mă mântuești pe mine. În celea șapte săptămâni și două zile cât nu te-am văzut eră să mor. Căci simțeam că dela Dta îmi va veni lumina vieții mele, Dta nu-ți poți închipui cât m-am făcut eu de fericit și de nenorocit tot odată, gândind la Dta. Îmi părea uneori cum așteptam în pădurice doar te mai văd, că-s născută din nou, că-s o copilă tină și nevinovată, că-s o floare albă-albă și mirositoare. Dar când se întunecă și nu mai veniai, mă simțeam mai puțin decât un pai putred ce să împrăștie în drum. Șeful mă sfădea că unde tot umblu, și când află că eu fac plimbări, nu m'a mai lăsat nicăieri. Și nu știam de te-ai dus ori nu acasă. Când am cetit mai zilele trecute că ai luat doctoratul, am început să sperez iarăși. Ah! și cât ar fi fost de bine să nu mă fi văzut asară. Poate că aveam fericirea să mă plimb cu dta încă odată ori de două ori. Și totuși iar mă întorc: mai bine c'ai aflat unde-s. Mai bine că ți-am spus adevărul. Căci dacă te mințeam mai mult pe Dta, odată muștrările de conștiință ar fi trebuit să măucidă.

Când judec încă nu mi-am perdit mintea de tot, să cred vre-odată serios că Dta ai putea să te legi de o ființă ca mine. Știu

Hârtii moderne.

— *miserii confesionale* —

Când cercetători pricepuți bat colbul de pe scrisori îngâlbinite de vremuri, aproape totdeauna scot la iveală pilde de hârnicie și de învățătură, de abnegație și jertfire pentru neam și biserică.

În timpurile de acum năcazurile oamenilor s'au schimbat. Celea două scrisori, pe cari le publicăm mai jos în copii autentice, dau o dovadă tristă de aceea, că azi preoții noștri, nu cearcă mărirea lui Dumnezeu și a neamului, ci sub sigil oficios se dimit la nește invective, cari desbracă pe ori cine ar fi acela, de ori ce vrednicie, și pun în plină lumină până la ce punct detestabil am ajuns noi în raporturile confesionale.

E vorbă aci, că preotul nostru din *Vajdasántioana* ar fi supus la repartiție și pe câțiva credincioși neuniți. Preotul acelora din *Gernesig* reclamă în chipul următor:

Nr. 39—1907 par.

Copie

Frăte Părinte!

Prin aceasta ești recercat a răspunde în 3 zile, că pe ce bază de drept ai supus la repartiția bisericii gr.-cat. din *Sántioana* și pe poporeni mei gr.-or. locuitori pe hotarul *Sántioanei*? Nu cumva în capul Dtale ai avut halucinații atunci, când ai compus lista de repartiție bisericească și a-i confundat pe cei greco-orientali cu cei greco-catolici? De altcum îți spun oficios, că dacă în mod colegial nu-ți vei cere scuzele pentru acest fapt, eu am să te părăsesc la judecătoria bisericească și civilă și atunci urmările pentru Dta vor fi foarte triste.

Nu e chemarea unui preot român și părinte sufleteș în timpul de grea încercare de astăzi să umblăm să facem ură în turma

că lumea ne ține de moarte, și moarte suntem. Mai rău decât moarte. Știu că nime nu-i așa de slab la minte, ca să între în disprețul lumii pentru cineva, pe care l'a copleșit deja acest dispreț. Cu un cuvânt nădejde serioasă n'am putut să am și n'am avut. Dar vezi eu aveam lipsă de un chip la care să mă închin, o statuă să fie a mea, dacă n'am fost vrednică de o viață. Ci dupăce Dta mă ști, — nici închipuirea mea nu se mai poate apropia de chipul Dtale. Nici închipuirea.

Eră — în gând cel puțin — aproape să mi-se lumineze viața. Dar, nu, nu! Cu asară totul s'a isprăvit. Se vede că unii oameni așa-s ursiți. Și totuși mai neîndurată ca ursita e judecata lumii.

Această judecată a lumii mi-a pus în frunte pecetea neagră a morții pe care-i scris: nemernică! Cuvântul acesta trebuie să-l vezi și dumniata, ori cât ai fi de bun pentrucă ești om. Eu, că-s o nenorocită și încă aș vedea pecetea cea neagră și aș ceti cuvântul dacă ar fi în fruntea alteia.

Așa dar eu nu mai am nimic. Te rog să-mi ierți falsitatea și prostia și nebunia mea. Te rog să nu te simți vătămat nici într'un simțământ de-a Dtale, pentru căte grozăvenii ți-am spus. Și acum când termin pentru totdeauna, o îngăduie, o fi așa de bun și iartă-mă să-ți zic așa cum îți joacă numele pe buzele mele: *Niculiță. Leontina Murgu.*

(Va urma).

credincioșilor noștri, ci mai bine a-i uni în cuget și în simțiri.

Gernesig, la 30 Iulie 1907.

Of. par. gr.-or. al *Gernesigului*.

(L. S.)

Pavel Suciș, m. p.
preot g.-or.

38—1907 körjegyzői hivatalnak

Copie

Vajdaszentivány.

Hajdu János, Blozs Gergely, Diciu György, Pásztor Mihály és özv. Pásztor Florica a körtefaji templomhoz tartozó gör. kel. vallású híveim azon panaszt terjesztették hozzám hogy ők a vajdaszentiványi gör.-kath. templom építési kivonat terhe alá lettek téve és azért már nálunk az előjáróság foglalást végzett. Kérem a fennevezett egyének bántatlanul hagyni, mivel ezek gör. keletiek lévén nem tartoznak a gör.-kath. egyháznak semmi nemű terheit viselni. Eddig elé nem létezik olyan törvény, a mely egy község különböző felekezeti híveit kényszeritené hogy bármely felekezet terheit közösen viseljék.

Csodálkozom, hogy az ostoba vajdaszentiványi gör.-kath. lelkész, miért nem vette a gör. katolikus templom építési kivonat alá az ev. ref. egyház híveit is; mivel azok is a vajdaszentiványon, vagy határán laknak? Kérem ezen ügyben jegyzői hivatal mielőtti válaszát, hogy esetleg a további lépéseket is megtehesem ezért a dologért.

Gerneszeg 1907 július 30-án.

Suciș Pál s. k.
gör. kel. lelkész.

Cetitorul nepreocupat judece de care parte e spiritul dragostei și a frăției — noi numai adaugem nimic. —

CONVOCARE.

Adunarea cercuală ordinară a despărțământului *Blaj* al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, se convoacă pe ziua de 1 Sep. n. 1907. în *Lunca* la orele 11 a. m. cu următorul.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Alegerea alor două comisiuni: pentru censurarea raportului și înscrierea de membri noi.
4. Disertație de *Dr. Ambrosiu Cheșian*.
5. Raportul comisiunilor.
6. Alegerea noului comitet pe 3 ani.
7. Statorirea locului, unde se va ține viitoarea adunare generală.
8. Alegerea alor doi delegați la adunarea generală dela *Bistrița*.
9. Propuneri.
10. Alegerea comisiunii de verificare.
11. Închiderea adunării.

La aceasta adunare, care se va ține în localul bisericii gr.-cat. se invită toți membrii Asociațiunii și toți ceice doresc progresul poporului român.

Spre orientare înșămnăm aci, că de acest despărțământ se țin următoarele comune:

Din cercul pretorial al *Blajului*: *Mihăiț*, *Obregea*, *Bucerdea-grănoasă*, *Cinșteiu-român*, *Crăciunel*, *Blaj*, *Ciufud*, *Tiur*, *Veza*, *Mănărade*,

Lupu, Spătaș, Cenade, Cergăul-mic, Cergăul-mare, Beșinău, Ohaba, Colibi, Tău, Roșia-de-săcaș, Tapu, Șoroștin, Broșteni.

Din cercul pretorial al Aiudului: Petălca, Căpuș, Mișcreac, Ocișoara, Uifălău, Tâmpăhaza, Sâncraiu.

Din cercul pretorial al Hususăului: Petrisat, Iclod, Sâncel, Pănade, Spini, Bia, Valea-sasului, Sânc-Miclăuș, Șona, Bălcaci, Jidvei, Cheslăr, Tăuni, Micăsasa, Lunca, Lodroman, Hususău, Glogoveț.

Și provisor și *Despărțământul Uioara, Blaj*, din ședința comitetului ținută la 14 August 1907.

Ioan F. Negruțiu,
director.

Alexandru Clura,
secretar.

MAI NOU.

Foile de dincolo vestesc că în România s'a decretat amnestie pentru cei implicați în răscoalele țărănești fie condamnați, ori numai în arest preventiv. Cei condamnați pentru omoruri n'au fost amnestiați. Bucuria țărănilor închiși eră de nedescris.

Concurs pentru ajutoare.

Prin aceasta să publică concurs până la 15 Septembrie n. 1906, pentru mai multe stipendii din suma de 500 cor. din fondul „Reuniunii femeilor române gr. cat. din Blaj“.

Elevele dela școala de fete, elementară și civilă din loc, cari doresc a obține vreunul din ajutoare, să trimită suplica lor pe adresa Comitetului, alăturând la aceea *testimoniul școlastic și cartea de botez.*

Blaj din ședința comitetului ținută în 17 August 1907.

Elena Nestor
prezidentă.

Octavian Prie,
secretar.

Noutăți.

Ziua *Măiestății Sale* anul acesta a fost sărbătorită cu mai mare ceremonie ca altă dată, fiind aci pe atunci reg. 31 care întreg a luat parte la serviciul divin, pontificat de I. P. S. Mitropolit Victor. Sub decursul liturgiei muzica regimentului împreună cu corul au cântat imnul popular. La 1 oară a fost masă mare la Curtea mitropolitană, Escelența Sa închinând pentru Majestatea Sa.

Din dieceza de Gherla. Aflăm din „Revista Bistriței“ că Veneratul Conzistor de Gherla face cunoscut clerului, că un speculant evreu, numit Kohn Elek, din Gherla, vinde icoane și ornate bisericesti cu recomandare falșă, că ar fi fabricate de călugării dela Nicula, sau că se vând în favorul acelei mănăstiri. Se fac atenții preoții să ferească pe credincioși de astfel de înșelători. Adaugem din a noastră parte, că până când ornate sacre se pot comanda dela Atelierul de ornate din Blaj și până când profesorii Smigelschi Octavian și Fl. C. Domșa, pregătesc ori ce fel de icoane, cu prețuri foarte convenabile, e o risipă a mai da banii la străini.

Hymen. George Radocca și Silvia Drăgan anunță actul cununiei lor, ce se va celebra Miercuri în 15/28 August 1907 la 4 oare d. a. în Șomcuta-mare.

— *Dr. Romul Boilă*, avocat în Dicioșan-mărtin, și *Livia Pop*, fiica fostului vicar al Năsăudului Dr. I. Pop, fidanțați.

Misiuni populare. În parohia Cașva s'au ținut misiuni populare religioase, sub conducerea M. On. Ștefan Roșian, director spiritual la Seminarul teologic din Blaj.

Adunarea despărțământului „Cluj“ al „Asociațiunii“ s'a ținut estan în Desmir, la 18 August n. Părintele Aurel Poruțiu, paroh și vice-protopop onorar și-a câștigat merite noue cu primirea frumoasă ce a făcut adunării, dimpreună cu tot poporul său. Adunarea, ținută sub cerul liber, lângă școală, a fost prezidată de dl T. Ciorteș, paroh gr-or. în Cojocna, vice-președintele comitetului. Președintele, Dr. Amos Frâncu, își dăduse abdicarea în premergătoarea ședință a comitetului. Comisiunea emisă pentru censurarea raportului, în persoanele dlor: I. Hățieganu, protopop, Checicheș, preot gr-or. Apahida, M. Hodărnuș, preot în Pata, a lăudat cum se cuvine activitatea de 2½ ani a comitetului și a propus a-i-se exprima mulțumită. S'a primit unanim. Delegați la adunarea din Bistrița, la propunerea dlui Dr. Poruțiu, s'au aclamat dnii: V. Ranta-Buticescu și Dr. Șt. Morariu. Pentru candidarea noului comitet s'a emis o comisie de 3, cei trei protopopi, ce erau de față, Hățieganu, Roșescu și Dr. Dăianu. Referentul comisiunii acesteia, Dr. Dăianu, a propus, și adunarea a aclamat pe următorii: Președinte: T. Ciorteș; Secretar: Eugen P. Păcurariu; Cassar: Ant. Mandea; Controlor: Leontin Pușcariu. Membrii în comitet: Ioan Hățieganu, protopop în Cojocna, Vasile Ranta-Buticescu, Dr. Victor Poruțiu, Aurel Pop, preot în Juc. — S'au introdus deci în comitet fruntași și de pe la sate, dată fiind acolo menirea Asociațiunii. Și toate hotărârile s'au luat unanim, fără nici o votizare; au fost deci fals și tendențios informate foile ungurești. — Din prilejul acesta o frumoasă expoziție de lucrări țărănești s'a aranjat în sala școlii din Desmir. Frumos s'au produs și coriștii țărani, cari au cântat și dansat jocuri naționale, sub conducerea învățătorului Corpădeanu. Prelegeri, ca de obicei, nu s'au ținut. Părintele A. Poruțiu se anunțase cu una, dar a resignat. A vorbit în loc V. Podoabă, despre crîme, în ton nepotrivit. În schimb au fost foarte frumoase chipurile proiectate cu schiopticonul de profesorul Aur. Ciorteș din Brașov, și explicate pe scurt de S. Nemeș. A fost o călătorie pe Dunăre, din Budapesta până la Constanța, cu tot ce are Dunărea însemnat și frumos; apoi o excursie prin Oltenia, pe la mănăstiri, orașe, sate, Curtea de Argeș, etc. Poporul a rămas încântat. Cum eră ziua nașterii Măiestății Sale a fost arătat și Chipul Monarhului între aclamațiuni; asemenea și scene dela vizita Măiestății Sale la curtea română. — Astfel a decurs adunarea din Desmir. Laudă celor ce se cuvine!! *Cronicar.*

Convocare. Inteligența și poporul român din Mediaș și jur să invite cu toată onoarea a participa la adunarea generală a despărțământului XXIX (Mediaș) al Asociațiunii române pentru cultura poporului român, care în acest an să va ține în Mediaș la 8 Sept. 1907 la 3 oare d. am. în școala gr. cat. Mediaș 29 Iulie 1907. *Ioan Moldovan* direct. desp. *Dr. Ivan* secretar.

Bărsan la Blaj. Casina română din Blaj va aranja la 31 crt. 1 și 2 Sept. n. 3 reprezentațiuni teatrale, cu binevoitorul concurs al artistului Zaharie Bărsan. Se va preda Sămbătă în 31 Aug. n. Un prietin, dramă, Cântecul cocoșului în câte un act. Duminecă la 1 Sept. Ce păcat! Căinele și pisica și Nervosul, comedii în un act, iar Luni în 2 Sept. Frații, dramă, Monoloage și Sacrificiul. Avem deplină nădejde, că toți românii de de bine din Blaj și împrejurime se vor grăbi să asiste la aceste reprezentațiuni cari la sigur vor fi momente artistice neuitate. Studiile ce dl Bărsan a făcut anul trecut în Italia, îndreptătesc așteptările noastre.

Manevre Joi des de dimineață, reg. 31 a părăsit Blajul, pe un timp foarte neplăcut, mergând la Șeica-mare. Tot în aceeași zi după prânz, a sosit reg. 62, iar Vineri după prânz reg. 63.

Petreceri. Tinerimea română din Zlatna invită la *producțiunea teatrală*, ce o va aranja Miercuri în 28/15 August în favorul gimnaziului din Brad.

— Inteligența română din Miheșul-de-câmpie și jur invită la *petrecerea de vară*, ce va avea loc în edificiul școlii române din Miheșul-de-câmpie la 28 August n. 1907. Venitul curat se va da bisericilor române din loc.

— Curatorimea parohiei gr-cat. de Boghiș și tinerimea română din loc și jur invită la *sfîșire de biserică* împreună cu concert urmat de dans, ce se va ține în Boghiș la 28 August n. a. c.

— Inteligența română din Bethlen-szt.-miklós și jur și curatoratul bisericii gr-cat. din loc invită la *petrecerea de vară*, ce o va aranja la 28 August s. n. în curtea fondului Vancean din loc. Venitul curat este destinat pentru biserica din loc.

Convocare. Despărțământul „Solnoc-Dobăca“ al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ își va ține *adunarea generală* în Dej la 28 August n. 1907. Cu această ocaziune se aranjază în favorul despărțământului cu concursul dlui Zaharie Bărsan, al corului dlor teologi din Gherla și a tinerimei române din Dej și jur *concert și teatru* după cari va urma *petrecere cu joc.*

Necrolog. † *Virginia A. Pop n. Pop* din Cluj, a repauzat Sămbătă la 17 Aug. n. a. c. după lungi și grele suferințe, împărțită fiind cu Sf. Taine, în anul al 34 al vieții și al 12-lea al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

T. O. Comitetul nostru de redacție a fost pentru nepublicarea scrisorii Dtale.

I. D. Mulțumitele publice sunt ceia mai neplăcute fiecărei foi și cetitori, de aceea, cercăm să le dăm cât se poate mai scurte.

Cărpinișanul. Va armă!

IN BLAJ

se primesc 2-3 fetițe de școală în cost și cuartir cu 10 floreni lunar la Dnul Benjamin Filip, sub grija Dșoarelor ANNA și HELENA Filip fiind aici se pot deprinde în limba germană și magiară, pot învăța croitul și cusutul de haine femeiești și albituri, broderii și alte lucruri de mână. Deslușire detaliată dă BENIAMIN FILIP, comerciant în Blaj.

(82) 1-2

Partea literară.

Desvoltarea chestiunii sociale.

— după Ernst Kirchberg. —

(Continuare).

7

Lipsa de ocupațiune a atâtor puteri harnice de lucru, avu de urmare o scădere rapidă a plăților. — Lucrul bărbatului acum numai acoperia trebuințele familiei. Femeia urmă bărbatului în fabrică, și copiii, cari și așa erau neglijenți acasă, încă să părea a fi mai bine îngrijiți aci. În fabrică, unde erau împărțite lucrurile, și lucrul peste tot era mai mult mehanic, aflară ocupațiune femeile și copiii, și-i aplicau cu predilecțiune, fiindcă erau mai ieftini. Astfel lucra acum familia întreagă în fabrică.

Femeia înstrăinată chemării de soție și mamă, era peste zi legată de mașină. Copiii slăbiră în atelierile înădușitoare, pravoase a fabricii, din lipsa de mișcare și aer proaspăt. Locuința sta părăsită, și dacă să rentoarea acolo familia după munca cea grea, nu o putu desdăuna prin starea tristă în carea era pentru golul nemângăietor al vieții. Și așa bărbatul preferi de multe ori, a benchetui puțină agoniseală în birt cu alți soți, lăsând soția și copii în știrea Domnului.

Și zilele rele să întore iarăși. După stagnări mai îndelungate în lucru urmează iarăși activitate și sprintenie mai mare pe toate terenele, încep a lucra cu puteri îndoit, până ce mai are singuraticul speranța, a-și desface produsele.

În lupta de emulare industrială nu să pun continuu numai milioane în joc, ci și existența la mii și mii de brațe silitoare.

Muncitorul de azi e liber. El n'are să deie samă nimănui ce face, el poate merge, unde vrea, rămânea unde voiește, prin dreptul de alegere, i-sa încuviințat participare la legislațiune. Dar el trebuie să trăiască, și spre a putea trăi, e silit între împrejurările de azi, a-și vinde puterea sa de lucru, pentru orice preț. El trebuie să lucreze de dimineața până sara pentru o plată puțină, până ce nu-l părăsește puterea fizică, și totdeauna cu frica în spate, că în un moment de neatențiune poate deveni neom. El trebuie să-și subsape sănătatea în fabricile nesănătoase, prin atingerea deasă cu substanțe veninoase și să vândă fabricantului pe lângă puterea sa și a soției și a copilașilor jertfându-și astfel fericirea familiară.

Și trebuie să vază, cum își câștigă în scurt timp proprietarii fabricii, cari îl privesc de multe ori cu dispreț, averi colosale, și cum fac să dispară în buzunarele lor mii nenumărate, directorii societăților pe acții, cari cearcă a-și micșora cât să poate plata sa.

Stările acestea de dependență de josi-toare în mijlocul culturii înalte trebuie să producă nemulțumire, ură și animositate în clasa muncitorilor. Poporul simte greutatea, care-l apasă, nedreptatea ce i-să face, și pretinde tot mai cu zor drepturile sale, și în afară ținută în frâu prin legi excepționale să lățise mișcarea lucrătorilor, provocată înainte de asta cu 40 de ani prin Ferdinand Lasalle câștigând teren tot mai mare. Ca rodul nefericitei politice manchesteriane vedem

rădicându-și capul năluca înfricosată a chestiunii sociale. Tot așa înspăimântătoare ca în Roma prin contrastul cel mare între avuți și săraci, scutură prin fierberea cumplită dintre straturile de jos ale poporului la temelile statelor și ne umple de îngrijire cu privire la viitor să nu aflăm oare în curund mijloace și căi spre a o stavili. Ne va succede oare aceasta? Va putea fi dezlegată chestiunea socială?

Să tragem nădejde. Presemnele sunt pro. Muncitorii au câștigat un aliat puternic, statul. Și dacă cineva e în stare a ajuta, atunci acesta sigur e în stare.

Deja cu zeci de ani înainte au vestit bărbai prudenți, că muncitorul cade pradă capitalismului. Statul trebuie să se întrepună și să apere dreptul celui mai slab, aceasta o pretinde umanitatea, aceasta o pretinde interesul propriu, deoarece pe bunăstarea tuturor membrilor săi e bazată durata statului. Dar regimurile au fost întru început foarte rezervate, nu prea băgau în samă astfel de admonieri. Ele să uitau numai la ploaia de aur, ce o aducea industrialismul singuraticelor țări, și nu vedeau mizeria, ce o aduse asupra muncitorilor.

Germaniei îi fu rezervat, a arăta celorlalte națiuni și în privința socială, calea. Principele Bismarck care forostuise imperiul germân cu sânge și foc, află mijloacele prin cari putut fi asigurat în subzistența sa, ceea ce a zidit el. Al lui e meritul, a fi adus primele legi în materia atât de grea a chestiunii muncitorilor.

Cuvintele ce le adresase împăratul Wilhelm în mesajul dela 17 Novemvrie 1881 către reprezentanții poporului germân, au provenit și au străbătut la inimă. Ele adevărate, că monarhul își păstrase o inimă compătimitoare față de lipsurile și suferințele poporului său, ele însemnară și un punct de schimbare în dezvoltarea vieții statului.

Cel mai înalt factor admise, că lucrătorul singur nu să poate apăra. Statul e acela, carele are să vină în ajutorul celui slab, să-i ușureze condițiunile de traiu și să trezască iarăși în popor conștiința, că fiecare, care și-a pus puterile în serviciul națiunii, prin aceasta și-a câștigat totodată un drept la ajutor în vreme de morb, nefericiri și la bătrânețe.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

„Predicile lui Petru Maior”. — Un cuvânt la adevăr!

Iubitul de muncă, harnicul și neobositul plugar în întelenitul agru al literaturii noastre bisericesti, dl Dr. Dăianu, paroh și protopop al Clujului, a edat între altele și predicile lui Petru Maior.

Când am aflat primă dată despre apariția lor în noua ediție nu mult m-am interesat de ele și nici din curiozitate nu mi-am propus a le procura. Mi-am zis în mine: vor fi niște predici vechi, scrise într-o limbă greoaie și plină de termeni și cuvinte străine și astfel ceva frumuseța nu poate fi în ele.

Totuși având ceva afaceri în Cluj mi-am cumpărat și predicile susnumite.

Eră tocmai înaintea postului mare. Și curios fiind despre conținutul lor am citit predica de pe prima duminică a postului și aceasta mi-a fost destul ca să me conving despre judecata nedreaptă ce mi-am făcut-o mai înainte despre ele. Și în aceasta convingere m-au întărit și celelalte predici de cari eu nu mă pot despărți, astfel că de atunci aceste predici îmi sunt manualul predilect din care eu mă prepar pe dumineci și sărbători. Adevărurile eventual teme ale acestor predici sunt dezvoltate și lucrute cu atâta aparat științific, întărite cu exemple din s. scriptură și natură cari au atâta putere convingătoare și sunt atât de potrivit aplicate încât în fața lor întunecul necredinței se stinge pe cum se stinge fumul, iar inimile tari ca piatra se moaie ca și ceara în fața focului. O curgere de idei atât de fluentă, o logică atât de sănătoasă, o compoziție atât de artistică fac ca aceste predici să fie cu drag citite și cu încordare ascultate. Fac că ele să fie adevărate tunuri dinaintea cărora trebuie să se prefacă în bucăți și cele mai puternice ziduri cu cari sunt împrejmuite inimile de păcate.

La o altă ediție ar trebui însă reformate unele din espresiunile nepotrivite azi. Dar ca aceasta dorință să se poată realiza e de lipsă ca veneratul cler se îmbrățișeze cu căldură acest op, să-l aboneze căci prin aceasta nu numai încurajază pe acest mecenat a lucra și mai departe spre îmbogățirea literaturii noastre bisericesti ci își câștigă un op de o valoare neprețuită.

Ocna Dejului la 15 Aug. 1907.

Prețul Manga.

Mariu Theodorian: **Dreptul canonic oriental cu adnotațiuni și comentarii**, București 1905—7 trei volume, prețul 10.50 cor. Sub acest titlu dl avocat Theodorian, constatând la diferite ocazii necunoștința canoanelor bisericesti, chiar din partea celor chemați, a retipărit canoanele din Pidalionul, tradus de Mitropolitul Veniamin Costake și le-a însoțit cu numeroase esplicări și comentării scoase din celea mai bune isvoare și publicațiuni ale bisericii orientale și apusene. Vol. I. are o lungă introducere în studiul dreptului canonic, unde se înșiră și note biografice asupra celor mai însemnați canonisti: Grațian, Zonara, Balsamon ș. a. Afară de aceasta notițe istorice precedează canoanele singuraticelor sinoade. Din partea noastră recomandăm mult procurarea acestei prețioase publicațiuni, ca una, care poate fi de bun folos preoțimii noastre. Se poate procura dela Librăria seminarială (vol. I 3.50. II 3.— III 4.—)

„Sămănătorul”, revistă literară. Anul VI. Nr. 32. cu următorul sumar: Zamfir C. Arbure, Studenții și poporul (V). — Adriana Gheorghiu Buzoianu, În memoriam (poezie). — C. Sandu-Aldea, La goană (schită). — St. O. Iosif O viață (poezie). — G. M. Murgoci, O călătorie prin stepa rusească. (6 Împădurirea. Movilele și Babele stepei). — Sc. și G. M. M. Cronică. Cărți și reviste.

„Păstorul sufletesc“, periodic de predici. An. II. Nr. 8. cu următorul sumar: Sp. Mandescu seminarist, Sărbătoarea S. Proroc Ilie. — Ioan Budișan preot, Dumineca VI după Rusalii. — Dionisiu Bran protop. Dumineca VII. după Rusalii. — Avram Dragoș preot, Dumineca VIII. după Rusalii. — Ioan Turdean preot, Sărbătoarea schimbării la față a Domnului nostru Isus Hristos. — A. Coste preot, Dumineca IX. după SS. Rusalii. — Vasile Pop preot, Sărbătoarea Adormirii Preacuratei Vergure Maria. — Grațian Flonta preot, Predică la morți despre adevărul vieții viitoare, potrivită la ori și ce ocaziune. — Partea II. Emiliu V. Degan preot, Să ne perfecționăm. — (de Secur), După-ce murim noi, totul e mort. — Vasiliu Pop, preot, Ateism. — Cronica. Greșeli de tipar în nrul VII al „Păst. Suf.“

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

p. redacție resp. Aug. Gruția.

A apărut:

LITURGIERUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“

crudo	6 cor.
legat	9 „

Pe hârtie velină consistentă:

crudo	5 cor.
legat	8 „

Nr. 5376—1907.

(81) 2—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până în 15 Septembrie n. 1907 inclusive pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alesandru Șt. Șulufiu.“

1. *Un (1)* stipendiu de 800 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Ioan Maior stud. jur. în Budapesta, — destinat pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Trei (3)* stipendii de câte 400 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Augustin Raț, Traian Pop și Ioan Bian toți trei rigorozați iuriști în Cluj, — destinate pentru tineri, cari studiază științele juridice la universitatea regească din Cluj.

3. *Doze (2)* stipendii de câte 200 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Traian Denghel și Ioan Colbazi, — destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școalele de mai sus, cari doresc a obține unul din stipendiile acestea au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. mizeri născuți în Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminentă.

c) Dintre concurenți vor fi preferiți aceia, cari vor dovedi, că sunt consăngeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Dănuș“.

Trei (3) stipendii de câte 600 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Aureliu Hetco rigorozaț iur. în Cluj, Victor Marcu stud. iur. în Budapesta și Andreiu Buteau gimn. cl. I. în Oradea-mare. — La aceste stipendii pot concură studenți români gr.-cat. dela orice școală. sunt însă preferiți consăngenii fondatorului, și numai în lipsa acestora se vor conferi altora.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi.“

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Vasile Câmpean gimn. cl. VIII în Blaj, — destinat pentru studenți români gr.-cat. gimnaziști din comitatul Clujului și pentru consăngeni de ai fondatorului, fie ei și din alte comitate.

IV. Din fundațiunea Ioan P. Bota.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Nicolae Dănilă gimn. cl. VIII în Blaj, — destinat pentru studenții în școalele medii sau în școalele reale superioare, de origine din Șard (comit. Albei inferioare), sau rudeni cu fondatorul.

V. Din fundațiunea Vancea „Cussa-archidiecezană.“

1. *Un (1)* stipendiu de 300 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Irina Nistor elevă în cl. IV civilă din Blaj, — destinat pentru fetițe gr. cat. române, cari studiază la școala română gr. cat. de fetițe din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puțin doi ani, pot fi și la institute gr. cat. ori rom. cat. dintr'alt loc. Sunt preferiți consăngenii fondatorului.

2. *Un (1)* stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Valeria Pop elevă în cursul complementar al școlii civile de fete a Asociațiunii din Sibiu, — legat de aceleași condițiuni ca și cel de sub punctul precedent.

3. *Un (1)* stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Alesandru Pop gimnazist în cl. VIII în Blaj, destinat pentru studenți la gimnaziul din Blaj.

Cei-ce doresc a obține stipendiul acesta sunt obligați a intra în Internatul Vancean de băieți și să plătească taxa de întreținere pre cât nu se acopere din stipendiu.

Consăngenii fondatorului au preferință.

4. *Patru (4)* stipendii de câte 120 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Grațian Capătă, Alimpu Mateica, Andreiu Grecu și Toma Cociș preparanți în cursul IV în Blaj, — destinate pentru candidați de învățători în Arhidieceza noastră, cari vor asculta cursul preparandial la preparandia arhidiecezană din Blaj, și eventualmente la altă preparandie română greco catolică.

VI. Din fundațiunea „Andreiu P. Liviu“

Un (1) stipendiu de 180 cor. destinat în locul prim pentru studenți români gr.-cat. dela orice școală, sau meseriași, consăngeni de ai fondatorului, — și-l pot folosi și fete.

VII. Din fundațiunea „Alesandru Micu“.

Doze (2) stipendii de câte 190 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Ovidiu Micu stud. jur. în Budapesta, și Aurel Stanciu stud. comerc. în Lipova, — destinate pentru elevi sau eleve ai școalelor medii, comerciale sau ale școalelor superioare de fete. Consăngenii au preferință.

VIII. Din fundațiunea „Timoteiu Cipariu“.

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Ioniță Brad gimn. cl. VIII în Blaj și

2. *Doze (2)* stipendii de câte 100 cor., folosite în anul școl. 1906/7 de către Longin Corcheș și Petru Man ambii gimnaziști cl. VIII. în Blaj.

Stipendiile acestea din fundațiunea Timoteiu Cipariu sunt destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul arhiepiscopesc din Blaj.

IX. Din Fundațiunea „Alesandru Filip“.

Doze (2) stipendii de câte 200 cor., folosite în anul școl. 1906/7 de către Alesandru Fugăță stud. gimn. în Brașov și Alesandru Tufan stud. gimn. în Sibiu. Aceste stipendii sunt destinate pentru studenți români gr.-cat. gimnaziști, elevi ai școlii comerciale, reale, industriale ori militare.

Consăngenii au preferință.

X. Din fundațiunea „Vasiliu Rațiu.“

Doze (2) stipendii de câte 200 cor. dintre cari unul în anul școl. 1906/7 a fost folosit de către Iuliu Covrig gimn. cl. VII. în Sibiu, iar al doilea s'a înființat de nou, — destinate pentru studenți români gr.-cat. dela școalele medii din Blaj în clasele superioare. Consăngenii au preferință. Se pot conferi și fetițelor din școala civilă gr.-cat. din Blaj.

XI. Din fundațiunea „Alutan.“

1. *Doze (2)* stipendii de câte 120 cor. folosite în an. școl. 1906/7 de către Ioan Chereștes stud. iur. în Cluj, și Tit Liviu Cernea stud. gimn. în Făgăraș, și

2. *Un (1)* stipendiu de 80 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Petru Chereștes stud. gimn. cl. VIII în Năsăud.

Stipendiile din fundațiunea Alutan se conferesc tinerilor români gr.-cat. studenți în gimnaz, școale comerciale, reale, universitate, politehnica, agronomie, preparandie etc.

Consăngenii fondatorului au preferință.

XII. Din fundațiunea „Chirilă.“

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe an. 1907 în suma de 550 cor. în senzul literilor fundamentale sunt de a se împărți în părți egale între consăngenii fondatorului, cari studiază la vre-o școală. Consăngenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XIII. Din fundațiunea „Cercul Oreștiei“.

Un (1) stipendiu de 80 cor. destinat pentru studenți români gr.-cat. cari cercețază gimnaziul gr.-cat. din Blaj ori vre-o Academie de drepturi, și sunt născuți în vre-una din comunele următoare ale cercului Oreștiei și anume: Jibot, Orăștioara de jos, Balomir, Bintinț, Beriu, Cioara, Vinerea, Orăștioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Costău, Dăncu mic, Ocoliușul-mic, Toța-mică, Costești, Cugir, Jeledinți, Ludești, Măgura, Martinești, Bucium, Dăncu-mare, Toța-mare, Spini, Pricaz, Petriniu, Pischinț, Repaș, Romos, Romoșel, Sibiușelul vechiu, Sereca, Tamașasca, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Vaideiu și Simeria.

XIV. Din fundațiunea „Alexa Bidianu“.

Din venitele acestei fundațiuni se vor împărți stipendii adecvate tuturor nepoților din frați ai fondatorului și în locul al doilea băieților și copilelor înrudiți cu fondatorul prin sânge până la al patrulea grad, născuți din căsătorie creștinească, fără considerare la natura studiilor, ce le urmează, nu vor fi eschiși dela stipendii nici aceia, cari învață măiestrii.

XV. Din fundațiunea „Dr. Simion Ramonțai“

1. *Trei (3)* stipendii de câte 630 cor. folosite în anul școl. 1906/7 de către Petru Poruț stud. în drepturi în Budapesta, Traian German stud. filozof în Budapesta și Septimiu Pop stud. tehnic în Budapesta, destinate pentru studenți la univertitate, la politehnică, la academia de pictură din Budapesta și Viena, pe cum și la academia montană din Șelmetz și la academia comercială din Viena.

2. *Trei (3)* stipendii de câte 126 cor. folosite în an școl. 1906/7 de către Laur. Giurgiu gimn. cl. VIII în Blaj, Constantin Manta stud. comerc. în Brașov și Ioachim Tolciu

gimn. cl. VIII în Sibiu. — destinate pentru gimnaziști și studenți la școala comercială. Sunt preferiți cei nobili de origine.

XVI. Din fundațiunea „Ioan Gariil Vaida“.

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Coriolan Bohățel stud. iur. în Cluj, destinat pentru studenți dela orice școală, reală, gimnaziu, academie, universitate sau politehnică. Preferință au descendenții din familiile: Vajda de Soósmező și Fuleovici.

XVII. Din fundațiunea „Efraim Klein“.

1. Un (1) stipendiu de 360 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Eugeniu Groze stud. farmac. în Cluj și

2. Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Teodor Turcu stud. farmac. în Cluj, —

ambele destinate pentru studenți români gr. cat la gimnaziul din Blaj.

XVIII. Din fundațiunea „Iacob Páll“.

2. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnaziști în clasele superioare.

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnaziști în cl. inferioare.

A concurge la stipendiile aceste sunt îndreptățiți numai tineri născuți din ramul gr. cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (Comitatul Hunedoarei), cari au calificățiune distinsă, învață la gimnaziul rom. cat. din Cluj și sunt săraci.

XIX. Din fundaț. Cavalier Petru Ioanette.

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. destinat pentru stud. mediciniști ori tehnici, ori de studiele reale superioare militare.

2. Un (1) stipendiu de 400 cor. destinat pentru un tiner român care va intra în școala de cadeți.

3. Trei (3) stipendii de câte 200 cor. pentru tineri români, cari vor frecventă clase gimnaziale ori reale din patrie, începând din prima clasă gimnazială ori reală.

Toate stipendiile aceste le pot obține tineri români din ambii părinți de religione gr. cat. ori gr. or. din munții apuseni ai ardealului, din comunele: Cămpeni, Bistra, Certege, Săcătura, Albac, Scărișoara, Neagra Vidra de sus, Vidra de jos, Ponorel și Sohodol, și cari vor dovedi totodată, că sunt născuți din părinți adevărat români.

Descendenții în linia directă din familia Ioanette, constatându-se de capabili și diligenți vor primi stipendiul cu începutul clasei IV-a normală sau elementară, și au preferință față de alții.

Concurenții la toate stipendiile înșirate până aci au să alăture la suplicele sale scrise și subscrise cu mâna proprie în limba română: *testimoniu școlastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; și pentru dovedirea consăngenității cu fundatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studia în anul școl. 1907/8 și să determine apriori suma și soiul stipendiului, pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înșirate, pe cum și cele intrate după termin, nu vor fi luate în considerațiune.*

XX. Din fundațiunea „David Br. Ursu“.

Trei (3) stipendii de câte 200 coroane, folosite în anul școl. 1906/7 de către Ioan Rău și Nicolau Popa, stud. gimnaziști, și Constanța Muntean, elevă a școalei civile. —

Concurenții la aceste stipendii au să dovedească cu carte de botez că sunt români

greco-catolici născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedoara, — cu atestat de frecvență, că sunt școlari în clasa I a gimnaziului gr-cat. din Blaj, iar fetele, că frecventează la școala de fete din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi suscepuți în Seminarul junimei române gr-cat. studioase din Blaj, iar fetele în Internatul de fete din Blaj.

XXI. Din fundațiunea de alumnate a Internatului Vancean de fete din Blaj.

1. Un (1) alumnat de 100 cor. folosit în anul școl. 1906/7 de către Ana Marcu, elevă în cl. IV. civilă, și

2. Doue (2) ajutoare de câte 100 cor., cari se vor conferi pe anul școl. 1907/8 la eleve ordinare de ale școalei gr-cat. de fete și ale Internatului Vancean de fete din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare au să intrunească și dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr-cat. mizere, născute în Arhidieceză.

b) că are pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr-cat. de fete din Blaj și sunt primite în Internatul Vancean de fete.

d) Preferință vor avea fetele de preoți din Arhidieceză.

Blaj, din ședița conzistorială ținută la 17/4 August 1907.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorica de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(27) 6-53

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechii cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Baneă de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 5-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: capitale asigurate asupra vieții:

90.981.088 coroane.

9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4.077.788.78 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3.568.863.37 cor.

Oferte și informațiuni se pot primi dela: Direcția de în Sibiu, st. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.